

TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ (2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ

*(From The Student's Point Of View, Who Are At Secondary Schools
In Trabzon, The Latest (2005) Geography Education Programme And
Constructivism Theory Relationship)*

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz GEÇİT

R.Ü. Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmeliği Anabilim
Dalı Çayeli/RİZE e-posta: yilmazgecit@mynet.com.

ÖZET

2005 yılı coğrafya öğretim programı ilk defa 2008–2009 eğitim-öğretim yılında ortaöğretim tüm sınıflarında uygulanmaya başlanmıştır. Bu nedenle ancak bu öğretim yılında yapılacak bir çalışma ile lise öğrencilerinin yeni program hakkındaki kapsamlı düşünceleri saptanmış olabilecektir. Bu çalışmayla hem öğrencilerin yeni programa bakış açısını hem de yeni programın yapılandırmacı eğitim kuramıyla ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuçta öğrencilerin yeni programı birçok açıdan pozitif algıladıkları tespit edilmiştir. Ancak coğrafya öğretiminde gelenekçi eğitim anlayışının katı izlerine de rastlanılmıştır. Farklı yöntemlerin ve çeşitli araç-gereçlerin yeterince kullanılmayışı buna örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, öğretim programı, yapılandırmacı kuram.

SUMMARY

The 2005 Geography educational programme has been started to apply to put into practice for the first time in all degrees of secondary schools during the 2008–2009 academic year. So with the study which will be done only in this academic year, we will be able to find out the students' comprehensive ideas about this new programme. With this study it has been tried to be shown either

the students' point of view to the new programme or the relationship between the new programme and the constructivism education theory. At the end of the searches we can say that the students have found the new programme positive in most aspects. But in teaching geography there are still some traditional strict methods; for example new methods and different equipment have not stil been used sufficently.

Key words: *Geography, educational programme, constructivism theory.*

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere 2005 yılında genel anlamda eğitim sistemimizde özel de coğrafya eğitiminde kimilerince eğitim devrimi olarak nitelendirilen bir değişim yaşandı. Çünkü cumhuriyet tarihi boyunca **davranışçı yaklaşım ışığında** hazırlanan ortaöğretim coğrafya öğretim programları bu tarihte yerini **yapılandırmacı (constructivism) veya oluşturmacı kurama** bıraktı. Yapılandırmacılık (constructivism)" bilginin doğası ile ilgili bir kavram olarak ortaya çıkmış ve bu kuram son dönemlerde birçok nedene bağlı olarak ilgi görmektedir. Özellikle geleneksel sınıf ortamında öğrenme, ezbere ve bilginin tekrarına dayanır; oysa yapılandırmacılıkta bilginin transferi, yeniden yapılandırılması söz konusudur. Diğer bir anlatımla, öğrenilmiş bilgiyi yeni bir duruma çevirebilme ve uygulama yapabilmek önemlidir (Demirel, 2004: 233). Birçok bilim adamımız başta olmak üzere yabancı bilim adamların da görüşleri doğrultusunda eğitimde sınıf içi geleneksel yaklaşımla, yapılandırmacı yaklaşım arasındaki farklar şu şekilde sınıflandırılabilir: Ders kitabı ve içindeki bilgilerin ağırlıkta olduğu geleneksel sınıflarda öğretmen egemenliği söz konusudur. Oysa öğrencilere sınırsız olanakların tanındığı yapılandırmacı sınıf ortamında, öğretmen öğrencilerin düşünceler üzerinde odaklaşmalarını sağlar, yeni fikirler formüle etmelerini ve belirli sonuçlara ulaşmaları için onları merkeze alır. Yine geleneksel sınıf ortamları iş birliğe dayalı çalışmaya engel teşkil ettiği gibi, öğrencilerin düşüncelerine değer de pek verilmediği bir sistemden ibarettir. Çünkü bu sistemde bilginin esas kaynağı öğretmen ve kitaplardır. Oysaki yapılandırmacı sistemin özünde bilgiyi öğrencilerin oluşturması, bunu sağlarken de çoğu zaman grup çalışmalarıyla motiveleri sağlanmaktadır. Öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir role sahip olduğu bu yeni yöntemde, ürün değil daha çok süreç

değerlendirmelerine ağırlık verildiği görülmektedir. Ancak burada hemen şunu da belirtmek gerekir ki öğrencilerin merkeze alınması öğretmenin pasif, sınıf hâkimiyetini tümüyle kaybettiği anlamına gelmemelidir. Tam tersine öğrencilerin en verimli şekilde yönlendirilmesi, çeşitli etkinliklerin hazırlanması ve uygulanması, ürünün değil öğrencilerin süreç içerisinde değerlendirilmesi öğretmeni daha aktif ve daha sorumlu kılmıştır. Verileri bilgiye dönüştürebilen, toplumsal sorunlara karşı duyarlı, bilimsel veriler ışığında çözüm yolları arayan, çeşitli değer ve tutumları benimsemiş, duyarlı, sorumlu ve hassas bireyler yetiştirme gayesi yeni programın önemli hedefleri arasında görülmektedir (MEB, 2005: 13).

II. AMAÇ

2005–2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan yeni coğrafya öğretim programı liselerin 4 yıla çıkarılmasıyla ilk defa bu yıl (2009) tüm ortaöğretim sınıflarında uygulanmaya başlanmıştır. Bu nedenle ancak bu öğretim yılı içerisinde (2008–2009) yapılacak bir çalışmayla tüm ortaöğretim öğrencilerinin yeni öğretim programı ile ilgili düşünceleri tespit edilmiş olacaktır. Tarafımızca yeni öğretim programı ile ilgili daha önce ayrıntılı çalışmalar olmasına rağmen öğrencilerin geniş kapsamlı bakış açısını tespit etmek için bu öğretim yılı beklenmiştir.

Yapılan bazı akademik çalışmalar ve içerisinde bulunduğumuz eğitim camiasının bazı bireyleri ve program uygulayıcı olan bazı öğretmenler bu yeni sistemin gereksiz ve öğrencilere daha az fayda sağladığını belirtmektedirler. Özellikle hazırlanan kitapların amaca hizmet etmediğini, programın temel unsurlarından kabul edilen çeşitli etkinliklerin oldukça gereksiz ve kitaplarda fazla yer kapladığını ifade etmektedirler. Belirtilen bu olumsuz görüşlere sahip eğitimcilerin genelde geleneksel eğitim sisteminde yetişmiş olmaları ve yıllarca bu sistem paralelinde eğitim faaliyetinde buldukları da göz önüne alınmalıdır. Fakat şu hususu da belirtmek gerekir ki gelişmiş birçok ülkelerde uygulanan ve olumlu sonuçlar veren yapılandırmacı yaklaşımın ülkemizde tam anlamıyla altyapısı oluşturulmadan uygulanmaya başlandığı da bir gerçektir. Geleneksel eğitim anlayışıyla yetişen çok sayıda eğitimcinin hâkim olduğu eğitim camiasında bu sistemi tümüyle kabul ettirmek ve uygulamaya koymak hiçte kolay gibi gözüküyor. Her

*TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ
(2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ*

ne kadar çeşitli hizmet içi eğitim kurslarıyla yeni program ve sistem öğretmenlere tanıtmaya ve sevdirmeye çalışılsa da bütünüyle başarılı bir sonucun elde edilmesi şüphelidir. Mevcut öğretmenlerin önemli bir kısmında yukarıda belirtilen şikâyetlerin azalması ancak yeni sistemle yetişen eğitimcilerin milli eğitim okullarında hatta üniversitelerin eğitim fakültelerinde egemen duruma gelmeleriyle mümkündür. Aslında başta ABD ve dünyanın birçok ülkesinde daha 1980'lerle sosyal bilgiler eğitiminde görülen yenilikçi ve geleneksel eğitimciler mücadelesi (Öztürk, 2007: 45) ülkemizde de bir süre daha devam edecek gözükmektedir.

Bu çalışmamızda temel amaç; kapsam alanı genişleyen bu programa daha doğrusu coğrafya dersine yönelik öğrenci görüşlerini saptamak ve coğrafya öğretiminin amaçları ve vizyonuna yönelik hedeflerin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Yine yukarıda belirtilen ve bazı öğretmenlerce itiraz konusunu teşkil eden hususları (etkinliklerin gereksizliği, konuların öğrenci seviyesine uygunluğu, çeşitli resim, tablo, grafik ve haritalara yönelik bakış açıları, ders kitapları, kullanılan yöntemler, dersin öğrencileri hayata hazırlama konuları vb.) uygulanan anket sonuçlarına dayalı olarak öğrencinin bakış açısıyla ortaya koymaktır. Uygulanan programın yapılandırımcı yaklaşımın temel ilkelerine ne derece uygun olduğu öğrencilerin bakış açısıyla tespit etmek, öğretmenlerin bu yeni kuramı ne ölçüde benimsedikleri ve uygulamaya çalışarak yenilikçi olduklarını belirlemek de diğer amaçlarımız arasında bulunmaktadır. Ayrıca şu hususlar arasındaki ilişki de ortaya konulmaya çalışılmıştır:

* Genel anlamda coğrafya dersini sevmeleri ile ders konularının sıkıcı olup olmaması, kitaplardaki bilgilerin yeterliliği, öğretmenlerin ders işleme teknikleri ve derslerde yeterli araç-gereç kullanımı arasındaki ilişki,

* Öğrencilerin performans ödevleri, ders dışı etkinlikler ve internet araştırmalarında bulunurken karşılaştıkları güçlükler ile çeşitli etkenler arasındaki ilişki,

* Coğrafya dersinin günlük hayatla olan ilgisi,

* Farklı statüde bulunan ortaöğretim kurumlarındaki (genel lise, Anadolu lisesi, Anadolu meslek lisesi ve meslek lisesi gibi) öğrencilerin bu derse yönelik tutumları.

III. YÖNTEM

Evren Ve Örneklem

Araştırma konumuzun evreni Trabzon ili ortaöğretim kurumları öğrencileridir. Örneklemi ise Trabzon il merkezinde genelde farklı statülerde bulunan (Genel lise, Anadolu liseleri, meslek liseleri) devlete bağlı 7 ortaöğretim kurumundaki 183 öğrencidir.

Verileri Toplama Aracı

Araştırmamızda Trabzon il merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarının büyük bir kısmında uygulanan anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Örneklemi teşkil eden öğrenciler şu okulların farklı sınıflarındaki öğrencilerdir: Trabzon Anadolu Lisesi, Tevfik Serdar Anadolu Lisesi, Cumhuriyet Lisesi, Anadolu Ticaret Lisesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Pratik Kız Sanat Okulu ve Kız Meslek Lisesi, İMKB Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi. Anket sorularının oluşturulmasında yukarıda belirtilen okulların coğrafya öğretmenleri ve Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki bazı öğretim üyelerinin görüşleri yanında öğrenci görüşleri de etkili olmuştur. Hazırlanan anketler öğrencilerin coğrafya dersleri dışındaki derslerinde uygulanmaya çalışılmış ve öğrenci isimleri yazdırılmamıştır. Burada güdülen asıl amaç öğrencilerin daha objektif cevaplar vermeleridir.

Verilerin Analizi

Anketlerin değerlendirilmesinde genellikle frekans ve yüzdeleme ile elde edilen veriler kullanılarak sonuca gidilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bazı sorular arasındaki ilişkilerin ortaya konulması içinde SPSS programı işe koşulmuştur. Anket sorular üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde öğrenci kişisel bilgiler, ikinci bölümde öğrencilerin katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum şeklinde tercihte bulunacakları kısım yer alırken son bölümde ise çoktan seçmeli ve kısa cevaplı anket soruları bulunmaktadır.

IV. BULGULAR VE YORUM

Burada öğrencilere anket formunun ikinci ve üçüncü kısmında sorulan soruların yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sonuca ulaşılmış ve bu veriler ışığında öğrencilerin görüşleri saptanmıştır.

Tablo 1: Öğrencilere göre coğrafya dersinin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
1. Coğrafya dersinde edindiğimiz bilgiler günlük hayatta ve/veya daha sonraki öğrenim hayatımızda işimize yarayacak.	159	86.8	17	9.2	8	4.3

2005 yılı coğrafya öğretim programının en temel amaçlarında biri öğrencilere coğrafi bakış açısı açısıyla, yakın çevrelerinden başlayarak ülkemiz ve dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazandırmak ve gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanımına sahip olmaktır (MEB, 2005:6). Programın kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve değerler öğrencinin günlük ve meslek yaşantıları yoluyla hayata taşınabilir niteliktedir (MEB, 2005:16). Aynı zamanda yapılandırmacı sınıf ortamında öğretmen konu alanını öğrencilerin yaşamlarıyla ilişkilendirmelidir (Yanpar, 2007:102). Öğrencilerin yaklaşık % 87'sinin coğrafyanın gelecekte yaşantılarını kolaylaştıracak bir misyona sahip olduğunu görmeleri oldukça önemlidir. Burada coğrafyanın en temel amacının öğrencilerce kabul görmüş olması hem yeni öğretim programının, hem de program uygulayıcıları olan öğretmenlerin başarısını göstermektedir. Aynı zamanda bu durum genel anlamda da olsa sınıflarda yapılandırmacı bir ortamın oluşturulduğunu veya oluşturulmaya başlandığını da göstermektedir. Hâlbuki daha önceki öğretim programları ve eğitim anlayışı ne yazık ki coğrafyanın sadece dağ, ırmak, şehir ismi ezberleten bir disiplin olduğu algısını yerleştirmişti.

Tablo 2: Öğrencilere göre işlenen konuların öğrenci seviyesine uygunluğu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
2. İşlenen konular benim anlayabileceğim düzeydedir.	164	89.6	15	8.1	6	3.2

Bilindiği üzere belli başlı öğretim ilkeleri içerisinde yer alan en önemli ilkelerden biri de “öğrenciye görelilik ilkesidir”. Çünkü öğretimin şekli ve yöntemini, öğrencinin gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları ile olayları algılama gücü belirler (Doğanay, 2002:148). Aynı zamanda konuların, kazanımların öğrenci seviyesine uygunluğu ve öğrenenlerin zihinsel kalıbının göz önüne alınması kimi eğitim uzmanlarınca da yapılandırmacılığın temel ilkelerinden kabul edilir (Gagnon ve Colay, 2001, aktaran Yanpar, 2007:97). Hem yapılandırmacı kuramın hem de coğrafya öğretiminin temel ilkelerinden sayılabilecek öğrenci seviyesine uygunluk sorusuna 183 öğrencinin 164’ü yani yaklaşık % 90’nın katılıyorum demesi oldukça önem taşımaktadır. Bu soruya olumsuz cevap veren 6 öğrenci bütün içinde nicel olarak fazla önemsenmeyecek bir değerdir.

Tablo 3: Öğrencilere göre dersler için ayrılan sürenin yeterlilik durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
3. Derslerin işlenişi için yeterli süre ayrılmıştır.	128	69.9	47	25.6	8	4.3

Hedeflenen kazanımlara ulaşılabilmesi, öğrencilerin belirlenen öğrenme alanları içerisinde temel kavramları anlama ve algılayabilmeleri, işlenen konuların pekiştirilebilmesi için yeterli süre verilmelidir. Yani programın yoğunluğu ile haftalık ders saatleri uygun olmalıdır. 2005 yılı öncesi öğretim programında, özellikle lise-1. sınıfta haftalık ders saatinin yetersizliği belirtilmekteydi (Şahin, 2001:128). Ders saatlerinin yetersizliği programın tümüyle işlenmesi ve tasarlanan hedeflere ulaşılması önünde önemli bir engel teşkil etmişti (Geçit, 2008:170). Sarmal bir program olan yeni coğrafya öğretim programında kazanımlar belli bir plan çerçevesinde sınıflara dağıtılmış ve bu şekilde öğrencilere yoğun bir program uygulamama hedeflenmiştir. Dersler için ayrılan sürenin yeterli olup olmaması ile ilgili üçüncü sorumuza öğrencilerin % 70’i olumlu cevap vererek ders saatlerinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Yeterli değil diyen öğrencilerin sayısı ve dolayısıyla yüzdesi (% 4) çok düşük olmasına karşın kararsızların oranının % 26 civarında olması dikkat çekmektedir.

TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ (2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ

Tablo 4: Öğrencilere göre ders içeriklerinin ilgi çekici olma durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
4. Derslerin içeriği benim ilgimi çekecek şekilde düzenlenmiştir.	63	34.4	75	40.9	45	24.5

Hazırlanacak olan öğretim programlarının öğrenciyi motive edici, gerçek yaşamla ilişkilendirici ve bilgiyi yapılandıracak bir misyonu olmalıdır.. Zaten yeni eğitim anlayışının özünde de bu vardır. Coğrafya öğretiminin temel amaçlarını ve ilkelerini benimsemiş, doğal ve beşeri sistemlerin işlenişindeki sorumluluğunu bilen bireyler yetiştirebilmek için işe koşulan öğrenme alanların, konuların ve kazanımların öğrenci ilgisini çekmesi gerekir. Zaten yapılandırmacı modeline dayalı sınıflarda öğretilecek materyalin seçiminde konunun öğrenci için anlam taşıması da gerekmektedir (Yanpar, 2007:1002). Üstelik öğrenen merkezli tüm program tasarımlarında öğrenme öğrencinin yaşantısından ayrılmaz, ikisi birbiriyle bağlantılı ve öğrencinin ilgisi ve ihtiyaçları ön plandadır (Demirel, 2004: 51). Anket sonuçlarımıza göre öğrencilerin sadece % 34,4'ünün içeriğin ilgilerini çektiği belirtmeleri düşündürücüdür. Üstelik kararsızım diyenlerle birlikte toplam öğrencilerin yaklaşık % 66'ya yakını konuların ilgilerini çektiğini ifade etmemişlerdir. Yaklaşık öğrencilerin % 90'nının coğrafyayı faydalı ve ileriki yaşamlarında kullanabileceklerini belirtmelerine karşın konuları ilginç bulmamaları dikkat çekicidir. Bu durum öncelikle programda belirlenen kazanımların öğrencilere başka konularla, başka içeriklerle sunulması kısacası kitapların revize edilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Öğrencilere göre kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının tanınırlık durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
5. Bize öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır.	121	66.1	46	25.1	16	8.7

Yapılandırmacı öğretim stratejisi yanında diğer modern öğretim stratejilerinin birçoğunda da öğretim sürecinin merkezinde öğrenci

bulunmaktadır. Bunlarda genellikle öğrenci problem çözmeye ve araştırmaya yöneltilir. Örneğin buluş yoluyla öğretimde de öğrencilerin kendi etkinlikleri ve gözlemlerine dayalı olarak yargıya varması sağlanır (Yaşar-Gültekin, 2007:116). Anket sonuçlarına göre öğrencilerin % 66'sının kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının verildiğini belirtmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlasının olumlu görüş belirtmesi nispeten önem taşımaktadır. Fakat olumsuz yanıt veren öğrencilerin oranı az olmasına karşın kararsızlar oranının oldukça yüksek oluşu üzerinde düşünölmeye değer bir husus teşkil etmektedir. Bu sonuç çok yaygın olmasa bile halen gelenekçi, davranışçı klasik eğitim sistemin uygulanmakta olabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 6: Öğrencilere göre görüş ve düşüncelerini ifade edebilme durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
6. Sınıfta görüş ve önerilerimi rahatlıkla dile getirebiliyorum.	114	62.2	43	23.4	26	14,2

Anketlerin uygulandığı toplam 183 öğrencinin yaklaşık % 38'i sınıf içersinde görüş ve önerilerini rahatlıkla ifade edebildiğini belirtmemesi okullarımızın ve sınıflarımızın bütünüyle demokratik ortama kavuşmadığını göstermektedir. % 60'ın üzerindeki öğrenci kitlesinin pozitif düşünmesi olumlu bir gelişme olmasına karşın bu oranın çok daha yükselmesi beklenmektedir. Çünkü Savery ve Duffy'e göre (akt: Yalpar, 2007: 96) yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkelerinden biri öğrencilere öğrenme sürecinde sürekli olarak kendilerini ifade edebilme fırsatı verilmesidir. İlerlemeci eğitim felsefesinin temel ilkelerinden biri de demokratik bir eğitim ortamının oluşturulmasıdır (Demirel, 2004: 26).

Tablo 7: Öğrencilere göre derslerin işlenişinde farklı yöntemlerin kullanılma durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
7. Derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılmaktadır.	79	43.1	47	25.6	57	31.1

Coğrafyada yöntembilim öncelikle iki gruba ayrılarak incelenebilir: Birincisi coğrafi düşüncede başlıca araştırma teknikleri, ikincisi coğrafi düşünceyi ifade teknikleri. Coğrafi düşünce yöntemini

**TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ
(2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ**

sosyal bilimlerde de araştırma yöntemleri olarak kullanılan örnekleme, anket, monografi, mülakat gibi yöntemler teşkil ederken, aynı zamanda gözlem ve akıl yürütme yöntemleri de coğrafya ilminin felsefesinde büyük önem taşır (Doğanay, 2002: 17). Ayrıca 2005 yılı coğrafya dersi öğretim programının genel amaçlarından birincisi şu şekilde açıklanmıştır: Coğrafya dersi öğretim programı ile öğrenci, coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır (MEB, 2005: 13). Öğrencilerin bu tarz araştırma-sunum teknikleri kullanabilmeleri öncelikle sınıf ortamında öğretmenlerin farklı yöntemleri uygulayabilmeleriyle mümkün olabilecektir. Aynı zamanda sınıf içerisinde farklı zekâ türlerine sahip bireylerin de olabileceği varsayımından hareketle farklı yöntemlerin uygulanması modern eğitim anlayışının temel unsurlarından biridir. Bu durumun tespitine yönelik sorduğumuz soruya verilen cevaplar maalesef tatmin edici değildir. Çünkü sadece % 43'lük kesim farklı yöntemlerin kullanıldığını kabul ederken, kararsızlar ile farklı yöntemlerin kullanılmadığını belirten öğrencilerin toplam oranı % 60'a yaklaşmaktadır. Bu durum öğretmenlerin farklı yöntem ve zekâ türleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olamayabileceğini gösterirken, program uygulayıcıları olan öğretmenlerin bu hususta hizmet içi seminerlerine tabi tutulmalarını da zorunlu kılmaktadır.

Tablo 8: Öğrencilere göre teorik bilgilerin pratiğe de dönüştürme durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
8. Öğrendiğimiz teorik bilgilerin uygulaması da (projeler, ödevler, etkinlikler vb.) yapılmaktadır.	82	44.8	35	19.1	66	36

Yapılandırımcı eğitim modeli öğrencileri ders öncesi hazırlıklarla, ders içindeki aktivitelerle ve ders dışı etkinlikler, performans ödevleri ve internet araştırmalarıyla sürekli aktif kılan bir özelliğe sahiptir. Zaten öğrenme için aktif katılım önemlidir. Öğrenenin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi, öğrenmenin kalıcı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayabilir (Yanpar, 2007:105). Öğrencilerin sadece % 45'i edindikleri teorik bilgilerin uygulamasının yapıldığını ve bu şekilde

bilgiyi oluşturmada aktif rol oynadıklarını belirtmektedir. Yarıdan daha fazla olan bir oranın ya kararsız ya da olumsuz yanıt vermesi düşündürücüdür. Bu durumun sonuçları çeşitli etkinlikler, toplantılar ve seminerle öğretmenlerin dikkatine sunularak onların daha pozitif çalışmalara yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

Tablo 9: Öğrencilere göre derslerde farklı araç-gereç kullanılma durumu.

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
9. Ders araç ve gereçlerini (bilgisayar, tepegöz, projeksiyon, çeşitli haritalar vb.) kullanabiliyoruz.	82	44,8	25	13,6	78	42,6

Yapılandırmacı yaklaşım temelinde hazırlanan 2005 yılı coğrafya öğretim programına göre öğretmenler, fotoğraf, haritalar, filmler, cd-rom'lar ve benzeşim programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde coğrafya dersinin bir parçası yapmalıdır (MEB, 2005: 11). Ancak bu şekilde gidilemeyen coğrafi mekânlar sınıf ortamına taşınabilir ve sanal geziler yapılabilir. Üstelik yapılandırmacı kuramın desteklediği önemli bir uygulama da sınıflarda teknolojinin kullanılmasıdır (Yanpar, 2007: 102). İlk ve ortaöğretimde uygulanmaya konulan birçok ders programı yapılandırmacı kuram ışığında hazırlandığına göre sınıf ortamları da bu kuramın temel ilke ve yöntemleri doğrultusunda donatılmalıdır. Başta okul yöneticileri olmak üzere ders öğretmenleri teknolojik gelişmeleri takip etmeli, kullanımını öğrenmeli ve gerekli teçhizatın tedarik edilmesi için tüm resmi yollara başvurmalıdırlar. Elde edilen anket sonuçlarına göre maalesef coğrafya derslerinin vazgeçilmez unsurları kabul edilen bu araç ve gereçlerin okullarımızda yeterli miktarda bulunmadığı ya da kullanılmadığı saptanmıştır. % 45 civarındaki öğrenci kitlesi araç ve gereçleri kullanabildiklerini belirtirken, buna yakın orandaki (% 42,6) öğrenci kitlesinin bilgisayardan, tepegözden, TV'den, hatta haritalardan mahrum olduklarını belirtmeleri üzerinde hassasiyetle düşünülmesi gereken bir konudur. Öncelikle il milli eğitim ve okul müdürlükleriyle görüşülmeli, gerçekten bu araç-gereçlerden yoksun okullara bunlar tedarik edilmeli,

*TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ
(2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ*

bu araçların mevcut olduğu ancak kullanılmayan okulların ders öğretmenleriyle de temasa geçilmelidir.

Yukarıda belirtilen anket soruları dışında açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularda sorularak coğrafya dersine ve içeriğine yönelik öğrenci tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Özellikle programda öngörülen dolayısıyla kitaplarda yer edinen çeşitli etkinlikler, performans ve araştırma ödevlerinin çokta gerekli olmadığı kimi öğretmenlerce farklı zeminlerde şikâyet konusu olarak dile getirilmektedir. 10 yıl kadar milli eğitim camia içerisinde görev yapmış biri olarak bizde bu tür eleştirilere şahit olduk. Ayrıca program uygulayıcıları olan öğretmenlerin bir kısmının kitaplardaki resimlerin, grafiklerin, tablo ve haritaların öğrencilere olumlu kazanımlar sağladığı yönünde de şüpheleri olduğunu hep ifade etmektedirler. Söz konusu olan bu şüphe ve eleştirilerin ne derece haklı ve tutarlı olduğunu tespiti için yönelik öğrencilere iki soru soruldu. Bu sorulardan birincisi *“kitaplardaki etkinlikler ve performans ödevleri konuları daha iyi anlamanıza yardımcı oluyor mu?”* Şeklindeydi. Bu soruya öğrencilerin % 26,5’i kitaptaki etkinlikler ve performans ödevleri konuları daha iyi anlamalarında oldukça yardımcı olduğunu belirtirken, % 53,7’si bunların konuları anlamalarında orta düzeyde yardımcı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Sadece % 19,6’lık kesim bu soruya olumsuz cevap vererek söz konusu çalışmaların konuları anlamalarına hiçbir şekilde yardımcı olmadığını kabul etmektedir. Bu değerlere bakıldığında kitaplarda ki etkinlik ve ödevlerin öğrencilerce pozitif algılandığı, yaparak-yaşayarak ve araştırarak öğrenmenin daha olumlu sonuçlar doğurduğu saptanmıştır. İkinci soru ise *“ders kitaplarındaki fotoğraflar, resimler, grafikler, tablolar ve haritalar derse olan ilginizi daha da arttırarak konuları daha iyi anlamanıza katkı sağlıyor mu?”* Biçimindeydi. Bu soruya ise öğrencilerin % 9,2’si az katkı sağlıyor derken, % 31,6’sı orta derecede katkı sağlıyor, % 37,1’i iyi derecede katkı sağlıyor, % 21,8’i ise çok iyi derecede katkı sağladığını belirtmiştir. Kitaplardaki bu unsurların konuların anlaşılmasında iyi ve çok iyi derece katkı sağlıyor diyen öğrencilerin toplam oranı % 60’a yaklaşmaktadır. Bu orana % 31,6’lık orta derecede katkı sağlıyor diyenlerde eklenince % 90’ı aşan bir değer ortaya çıkar ki bu sonuçta eleştirilerin haklılık payını ortadan kaldırmaktadır. Kitaplardaki resim, harita, grafik ve tablolarla ilgili çeşitli eksikliklerin varlığı (baskı kalitelerinin düşüklüğü, tablo ve

grafiklerdeki bazı teknik hatalar, bazı resimlerin nerelere ait olduklarının belirtilmemesi gibi) bir gerçekse de tümüyle bunların gereksizliğini ve fazla yer kapladığını söylemek ez azında yaptığımız anket sonuçlarıyla bağdaşmamaktadır.

Öğretmenlerin ne ölçüde yeni sistemi benimsediklerini, programın vazgeçilmezi olan çeşitli etkinliklerin hangi ölçülerde uygulandığını belirlemeye yönelik de öğrencilere bir soru sorulmuştur. Bu soru ise şu şekildeydi: “*coğrafya öğretmeniniz dersi işlerken kitaptaki etkinlikleri veya özel hazırlamış olduğu etkinlikleri sınıfta uygular mı?*” Bu soruya ise ankete katılan öğrencilerin sadece % 11,1’i olumsuz cevap vererek derslerde pek etkinlik uygulanmadığını belirtmiştir. Bu yüzde aynı zamanda yeniliğe direnen geleneksel eğitim sisteminin katı savunucuları ve uygulayıcıları olan öğretmenlere de işaret etmektedir. % 52’lik kitlenin sınıflarında daima etkinliklerin uyguladığı ifade ederken, % 36,8 ise zaman zaman etkinliklerin yapıldığını belirtmişlerdir. Burada yapılacak olan öncelikle bu % 36,8’lik kesime etkinliklerin yapılandırma öğretimi sisteminin temel unsurlarından olduğu, bu etkinlikler, drama çalışmaları, oyunlar, yakın ve uzak çevre gezilerinin öğrencinin bilgiyi oluşturmasında önemli bir paya sahip olduğuna bütünüyle ikna etmektir. Her ne kadar öğretmenlerin önemli bir kesimin bu yeni eğitim sistem için aceleci davranıldığı ve eksiklerinin olduğunu belirtmelerinde haklılık payı varsa da (Akengin, 2008: 10), artık başlamış olan bu sürece onların da bütünüyle dâhil olması ve eksikliklerin giderilmesinde rol oynamaları gerekmektedir.

Öğrencilerde bilimsel araştırma yönteminin en köklülerinden ve en önemlilerinden biri olan gözlem fikrinin yavaş yavaş gelişmesi ve çevre-insan ve olaylar arasındaki ilişkinin pekiştirilmesi için gezi-gözlem yönteminin mutlaka uygulanması gerekir (Doğanay, 2002:168). Yeni programın üzerinde önemle durduğu bir nokta ise öğrencilerde çeşitli coğrafi becerilerin geliştirilmesidir. Coğrafi beceriler; gözlem, harita, arazi çalışma, coğrafi sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve kanıt kullanmadır (MEB, 2005: 19). Dikkat edileceği gibi yeni programda da gözlem ve arazi çalışması becerilerin başında gelmektedir. Coğrafya derslerinde bu becerilerin gelişmesinin ne derece önemsendiğini tespitiye yönelik “*coğrafya derslerinde yakın veya uzak çevreye kaç defa coğrafi geziye çıktınız?*” Sorusu yöneltildi. Ne yazık ki alınan cevaplar hiçte iç

*TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ
(2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ*

açıcı değildi. Çünkü öğrencilerin yaklaşık % 84,1'i hiç coğrafi geziye çıkmadığını, % 4,3'ü bir defa, % 3,8'i 2 defa, % 7,6'sı ise 3 ve daha fazla defa coğrafi geziye çıktığını belirtmiştir. Ancak bu coğrafi geziye çıktığını ifade edenlerin de gerçekten ne derece coğrafi geziye çıktıkları tartışılabilir. Çünkü yapılan her gezinin öğrencilerde coğrafi beceri geliştirme ve coğrafi bakış açısı kazandırma amacı güdemeyebileceği de göz önünde tutulmalıdır.

Bu çalışmamızda ayrıca bazı hususlar arasındaki ilişkileri de ortaya koymaya yönelik hedefler belirlendi. Ortaya konulmaya çalışılan konulardan biri öğrencilerin coğrafya dersini sevip-sevmemeleri ile değişik etkenler arasındaki ilişkidir. Bu amaçla sorulan ilk soru *“görmekte olduğunuz dersler en çok sevdiğiniz dersten başlamak şartıyla bir sıraya konulacak olursa coğrafya dersi kaçınca sırada yer alır?”* biçimindedir. Verilen cevaplar tetkik edildiğinde öğrencilerin yarıya yakının yani % 45'inin coğrafya dersinin sevdiği dersler arasında ilk üç sırada yer almadığını ifade etmiştir. Bu öğrencilerin neden coğrafya dersini yeterince sevmediklerini tespiti yönelik olarak da başka bir soruda bunun nedeni sorulmuştur. Öğrencilerin % 32,6'sı ders konularının sıkıcılığına, % 16,6'sı kitaptaki bilgilerle ilgili soruna, % 21,7'si öğretmenin ders işleme tekniğine, % 28,9'u ise derslerde yeterince araç-gereç kullanılmayışına bağlamıştır. Derslerin öğretmenlerce sıkıcı hale getirilmesi ve yeteri araç-gereç kullanılmayışı öğrencilerin dersi sevmemelerinde oldukça önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılandırımcı yaklaşımla hazırlanan yeni programın üzerinde önemle durduğu internet araştırmaları, ders dışı etkinlikler ve performans ödevlerini hazırlamada öğrencilerin güçlüklerle karşılaşarak karşılaşmadıkları, şayet çeşitli güçlüklerle karşılaşıyorlarsa bunların neler olduğunu tespit etmek için de iki soru soruldu. Birinci soruda öğrencilerin sözü edilen araştırma ödevlerini hazırlamada ne derece güçle karşılaştıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu soruya öğrencilerin yaklaşık % 17'si sürekli, % 54'ü zaman zaman güçlüklerle karşılaştığını kalan % 29 ise güçlüklerle karşılaşmadığını belirtmiştir. Sürekli veya zaman zaman güçlüklerle karşılaşanların en büyük sorunu % 31,8 ile kitaptaki ödevlerin nasıl yapılacağını çok net anlamamalarıdır. Buna yakın bir değer yani % 31'lik kesim bilgisayarının olmayışı ve internete girebilme olanaklarının sınırlı oluşunu, % 20,4'ü yeterli zamanın

verilmeyişini, % 12,4 ise ödev araştırması için gittiği çeşitli kurumların gereken yardımı sağlamadığını sorun olarak ifade etmiştir. % 4,4'lük oran ise sorunu diğer nedenlere bağlamıştır.

Bu genel bulgu, yorum ve önerilerden sonra şimdi Trabzon il merkezinde yer alan ve araştırma konumuza örneklem teşkil eden ortaöğretim kurumlarının ilk dokuz soruya verilen cevapları tablolar halinde gösterilecektir. Bu şekilde farklı statülerde bulunan bu okullarının coğrafya eğitimine yönelik şayet varsa farklı tutumlarının, bakış açılarının, kısacası mevcut durumlarının izdüşümü sunulacaktır. Bu şekilde bu okullar arasında farklı açılardan mukayese imkânı da doğabilecektir.

Tablo 10: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin coğrafyanın günlük yaşamla ilişkilendirilmesiyle ilgili düşünceleri.

1. Coğrafya dersinde edindiğimiz bilgiler günlük hayatta ve/veya daha sonraki öğrenim hayatımızda işimize yarayacak.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	23	79.3	4	13.7	2	6.8
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	20	83.3	3	12.5	1	4.1
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	25	89.2	1	3.5	2	7.1
Anadolu Ticaret Lisesi	17	85	1	5	2	10
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	26	86.6	4	13.3	0	0
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens,PKSO ve Kız Mes. Lis.	30	96.7	1	3.2	0	0
Cumhuriyet Lisesi	18	85.7	3	14.2	0	0

Tablo-10'daki veriler incelendiğinde genel anlamda araştırmamıza veri teşkil eden tüm orta öğretim kurumlarında coğrafyanın günlük yaşamla ilişkilendirilebilmiş olması oldukça önem taşımaktadır. Sadece Trabzon Anadolu Lisesi öğrencilerinin % 80 civarı olumlu görüş beyan etmişlerken diğer tüm okullarda bu oran % 80'nin üzerindedir. Hatta 3 okulda (İMKB Kız Meslek, Kız Tek. Öğrt. Olg. ve Cumhuriyet Liseleri) hiçbir öğrencinin olumsuz görüş belirtmemiş

TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ (2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ

olması da hem yeni öğretim programının hem de belirtilen okulların coğrafya öğretmenlerinin başarısını göstermektedir.

Yeni programın öğrenci seviyesine uygunluğunu amaçlamaya yönelik sorulan 2. soruya verilen cevapların okullara dağılımı tetkik edildiğinde yine iyimser bir tablonun ortaya çıktığı söylenebilir. Tevfik Serdar, Anadolu Ticaret ve Cumhuriyet Lisesi öğrencilerinin % 100'ü (ankete katılanların) programın seviyelerine uygunluğunu teyit etmişlerdir. Genel anlamda tüm okullarda olumsuz görüşe sahip olanlar çok az olmasına karşın iki kız meslek lisesinde kararsız kalanların oranı nispeten yüksek oluşu dikkat çekmektedir (tablo-11).

Tablo 11: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin işlenen konuların öğrenci seviyesine uygunluğu ile ilgili düşünceleri.

2. İşlenen konular benim anlayabileceğim düzeydedir.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	28	96.5	0	0	1	3.4
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	24	100	0	0	0	0
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	25	89.2	1	3.5	2	7.1
Anadolu Ticaret Lisesi	20	100	0	0	0	0
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	21	70	8	26.6	1	3.3
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens, PKSO ve Kız Mes. Lis.	25	80.6	6	19.3	0	0
Cumhuriyet Lisesi	21	100	0	0	0	0

Tablo-12 de ders saatleriyle ders içeriklerinin uygunluğunun tespitine yönelik cevaplar verilmiştir. İlk iki soruya verilen olumlu cevapların burada oldukça azaldığı ama yine de tüm okullarda öğrencilerin % 50'den fazlasının ders sürelerinin yeterliliğini belirtmişlerdir. % 20'lik oranla en çok sürenin yetmezliğini ifade eden öğrenciler Anadolu Ticaret Lisesi öğrencileridir.

Tablo 12: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin dersler için ayrılan sürenin yeterlilik durumu ile ilgili düşünceleri.

3. Derslerin işlenişi için yeterli süre ayrılmıştır.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	18	62	10	34.4	1	3.4
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	16	66,6	5	20.8	3	12.5
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	21	75	5	17.8	2	7.1
Anadolu Ticaret Lisesi	14	70	2	10	4	20
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	21	70	7	23.3	2	6.6
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	17	54.8	11	35.4	2	6.4
Cumhuriyet Lisesi	13	61.9	7	33.3	1	4.7

Tablo-13 incelendiğinde tüm okullara ait öğrencilerin büyük çoğunluğunun ders içeriklerini ilginç bulmadıkları görülür. Özellikle Tevfik Serdar Anadolu Lisesi öğrencilerinin % 80'e yakını içeriği ilginç bulduğunu belirtmemiştir (kararsız ve katılmıyorum diyenlerin toplam oranı). İçeriğin en fazla ilginç bulunduğu okul Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, PKSO ve Kız Meslek Lisesidir I (% 67,7).

Tablo 13: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin ders içeriklerinin ilgi çekiciliği ile ilgili düşünceleri.

4. Derslerin içeriği benim ilgimi çekecek şekilde düzenlenmiştir.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	6	20,6	13	44,8	10	34.4
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	3	12.5	9	37.5	12	50
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	9	32.1	16	57.1	3	10.7
Anadolu Ticaret Lisesi	12	60	4	20	4	20
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	7	23.3	12	40	11	36.6
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	21	67.7	8	25.8	2	6.4
Cumhuriyet Lisesi	5	23.8	13	61.9	3	14.2

TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ (2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ

Tablo-14’te dikkat çeken en önemli husus Tevfik Serdar Anadolu Lisesi dışındaki okul öğrencilerinin önemli bir kesiminin ders işlenişinde kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının tanındığının belirtilmiş olmasıdır. Oysa adı geçen okulda öğrencilerin sadece % 20,8’i kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının tanındığını ifade etmişlerdir. Bu okulda öğrencilerin % 60’a yakınının (% 58,3) kararsızlık içinde olması dikkat çekmektedir. Anadolu Ticaret ve Kız Teknik Olgunlaşma öğrencilerinden hiç birinin olumsuz görüş beyan etmemesi de ayrıca bu okul açısından önem arz etmektedir.

Tablo 14: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının tanınırlık durumu ile ilgili düşünceleri.

5. Bize öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	23	79.3	3	10.3	3	10.3
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	5	20.8	14	58.3	5	20.8
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	20	71.4	5	17.8	3	10.7
Anadolu Ticaret Lisesi	12	60	8	40	0	0
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	19	63.3	7	23.3	4	13.3
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	25	80.6	6	19.3	0	0
Cumhuriyet Lisesi	17	80.9	3	14.2	1	4.7

Daha öncede belirtildiği gibi yapılandırmacı kuramın en temel hedeflerinden biri demokratik bir sınıf ortamı oluşturarak öğrencilerin kendilerini, düşüncelerini, bakış açılarını daha rahat ifade edebilmeleridir. Bu ilkeyi tespiti yönelik sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde okullar arasında önemli farklılıklar olduğu saptanmıştır (tablo-15). Şöyle ki bazı okullarda bu soruya olumlu cevap verenler % 90 civarındayken (Trabzon Anadolu ve Anadolu Ticaret Liseleri gibi), bazı okullarda bu oran % 50’nin de altına düşmüştür (İMKB Kız Meslek Lisesi gibi). Dikkat çeken bir husus ise okulların önemli bir kısmında kararsızların sayısının oldukça yüksek oluşudur.

Tablo 15: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin derslerde görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilme ile ilgili düşünceleri.

6. Sınıfta görüş ve önerilerimi rahatlıkla dile getirebiliyorum.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	26	89.6	1	3.4	2	6.8
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	12	50	6	25	6	25
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	15	53.5	9	32.1	4	14.2
Anadolu Ticaret Lisesi	18	90	2	10	0	0
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	13	43.3	13	43.3	4	13.3
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	17	54.8	6	19.3	8	25.8
Cumhuriyet Lisesi	13	61.9	6	28.5	2	9.5

Öğrenmenin daha kalıcı olabilmesi ve farklı zekâ türlerine sahip bireylere daha iyi hitap edilebilmesi, öğrenme sürecinde farklı yöntem-tekniklerin kullanılmasını zaruri kılmaktadır.

Tablo 16: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin derslerin işlenişinde farklı yöntemlerin kullanılma durumu ile ilgili düşünceleri.

7. Derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılmaktadır.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	19	65.5	6	20.6	4	13.7
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	4	16.6	4	16.6	16	66.6
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	35.7	11	39.2	7	25
Anadolu Ticaret Lisesi	9	45	2	10	9	45
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	11	36.6	11	36.6	8	26.6
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	23	74.1	6	19.3	2	6.4
Cumhuriyet Lisesi	4	19	7	33.3	10	47.6

TRABZON MERKEZ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİ (2005) COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI VE YAPILANDIRMACI KURAM İLİŞKİSİ

Trabzon merkez ortaöğretim kurumlarında coğrafya öğretiminde ne derece farklı yöntemlerin kullanıldığı ortaya çıkarmaya yönelik sorulan soruya verilen öğrenci cevapları incelendiğinde (tablo-16), okullar arasında yine önemli farkların olduğu ancak genel anlamda olumsuz cevapların ağırlıkta olduğu yani çok farklı yöntemlerin kullanılmadığı görülmektedir. Anket çalışmasının yapıldığı okullardan sadece ikisinde (Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü ve Trabzon Anadolu liseleri) öğrencilerin yarıdan fazlası okullarında farklı yöntemlerin uygulandığı belirtmektedir. Maalesef bazı okullarda bu oran % 20'nin bile altına düşmüştür (Tevfik Serdar Anadolu Lisesi).

Yapılandırmacı kuramın önemli özelliklerinden biri de öğrencilerin ders öncesi, ders sırası ve ders sonrasında çeşitli etkinliklerle, proje çalışmalarısıyla, internet araştırmalarıyla aktif olmalarını sağlamaktır. Öğrencilere ne ölçüde uygulama ödevlerinin verildiği saptamak için sorulan bu soruya okullarca verilen yanıtlara göre okullar arasında bir paralellik olmadığı görülmektedir. Ancak tablo-17 ile tablo-16 arasında önemli bir benzerlik ortaya çıkmaktadır ki o da; yine sadece iki okul öğrencilerin yani Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü, PKSO ve Kız Meslek Lisesi ile Trabzon Anadolu Lisesi öğrencilerinin yarıdan fazlasının olumlu düşüncelere sahip oldukları, öğretmenlerince farklı yöntemler uygulandığı belirtmişlerdir. Cumhuriyet Lisesinde ise öğrencilerin % 90'dan fazlası farklı yöntemlerle ders işlendiğini ifade etmemişlerdir.

Tablo 17: Trabzon merkez farklı ortaöğretim kurum öğrencilerinin teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülebilme durumu ile ilgili düşünceleri.

8. Öğrendiğimiz teorik bilgilerin uygulaması da (projeler, ödevler, etkinlikler vb.) yapılmaktadır.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	23	79.3	4	13.7	2	6.8
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	8	33.3	4	16.6	12	50
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	35.7	5	17.8	13	46.4
Anadolu Ticaret Lisesi	5	25	2	10	13	65
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	13	43.3	7	23.3	10	33.3
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens. PKSO ve Kız Mes. Lis.	21	67.7	4	12.9	6	19.3
Cumhuriyet Lisesi	2	9.5	9	42.8	10	47.6

Bir öğrenme alanı ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenmenin o derece kalıcı olacağı bir gerçektir. Üstelik coğrafya ilminin laboratuvarı kabul edilen coğrafi yeryüzünün her alanına ulaşmak, tüm coğrafi gelişmeleri yerinde müşahade etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğrenme sürecinde kullanılacak araç ve gereçler coğrafya öğretimin vazgeçilmezleridir. Tablo-18 tetkik edildiğinde yine araç-gereç kullanımıyla ilgili okullar arasında büyük tezatlar dikkat çekmektedir. Örneğin Trabzon'un en köklü okulları olan Trabzon Anadolu ve Tefvik Serdar Anadolu liselerinde araç-gereç kullanımının çok yaygın olduğu, buna karşın Anadolu Ticaret ve Cumhuriyet Liselerinde ise hemen hemen hiç kullanılmadığı görülmektedir. Hatta bu okullara İMKB Kız Meslek ve Kız Teknik Öğretim Olgunlaşmayı da dâhil etmek mümkündür (tablo-18).

Tablo 18: Trabzon merkez ortaöğretim kurum öğrencilerinin derslerde farklı araç-gereç kullanılma durumu ile ilgili düşünceleri.						
9. Ders araç ve gereçlerini (bilgisayar, tepegöz, projeksiyon, çeşitli haritalar vb.) kullanabiliyoruz.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Trabzon Anadolu Lisesi	26	89,6	1	3,4	2	6,8
Tevfik Serdar Anadolu Lisesi	20	83,3	3	12,5	1	4,1
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	20	71,4	5	17,8	5	17,8
Anadolu Ticaret Lisesi	1	5	1	5	18	90
İMKB Anadolu Kız Meslek. Ve Kız Mes. Lis.	7	23,3	9	30	14	46,6
Kız Teknik Öğretim Olg. Ens,PKSO ve Kız Mes. Lis.	6	19,3	2	6,4	23	74,1
Cumhuriyet Lisesi	2	9,5	4	19	15	71,4

SONUÇ

Yapılandırıcı kuram temelinde hazırlanan 2005 yılı coğrafya öğretim programı ilk defa 2008–2009 eğitim-öğretim yılında liselerin tüm sınıflarına uygulanmaya başlanmıştır. Yeni programın ne ölçüde yapılandırıcı yaklaşım temelinde öğrencilere sunulduğunu tespit etmek ve öğrencilerin bu programa yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışmayla önemli bulgular elde edilmiştir.

Trabzon il merkezindeki 7 ortaöğretim okulundaki öğrencilere uygulanan anket soruları neticesinde alınan cevaplar ışığında şu saptamalar yapılmıştır;

1. Öğrencilerin çok büyük kesiminin coğrafya eğitiminin kendilerine ileriki yaşamlarında fayda sağlayacağını belirtmiştir.

2. Yine öğrencilerin çoğunluğunun coğrafya ders içeriklerinin seviyelerine uygunluğunu ifade etmişlerdir.

3. Derslerin işlenişi için ayrılan haftalık ders saatlerin yeterliliği ile ilgili öğrencilerin % 70 civarı olumlu görüş beyan etmiştir. Ancak bu oran ilk iki soruya olumlu cevap verenlerin oranına göre daha düşük seviyede kalmıştır. Ders konularının yaşama ilişkilendirilmesi, öğrenci seviyesine uygunluğu ve yeterli süre ayrılması gibi hususlar aynı zamanda yapılandırıcı yaklaşımın da temel ilkeleri arasında sayılabileceğinden, bu açıardan programın yapılandırıcı kuram hedeflerine nispeten ulaşabildiğini söylemek mümkündür.

4. Yapılandırıcı yaklaşımın temel özelliklerinden biri de işlenen konuların öğrenci ilgisini çekecek nitelikte olmasıdır. Ancak öğrencilerin yarısından fazlası ders içeriklerinin ilginçliği ile ilgili ya olumsuz görüş belirtmişler ya da kararsız kamışlardır. Sadece % 35 içeriği ilginç bulmuştur. Bu durum özellikle kitapların yeniden revize edilmesi gerektiği ortaya koymaktadır.

5. Öğrencilerin yarısından fazlasının (% 65) kendilerine öğrenme ve başarıma fırsatının tanındığını ifade etmiş olmaları olum bir sonuçtur ki bu durum aynı zamanda yapılandırıcı eğitim anlayışının da bir gereğidir.

6. Yapılandırıcı yaklaşımın en temel hedeflerinden biri sınıflarda demokratik bir ortam oluşturarak öğrencilere kendilerini

rahatça ifade edebilmelerin sağlamaktır. Yine öğrencilerin % 60'dan fazlasının bu hususta olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir.

7. Ders işlenişlerinde farklı yöntem ve araç-gereç kullanımı modern eğitim anlayışının artık vazgeçilmez unsurlarıdır. Okullar arasında farklı sonuçlar ortaya çıkmasına karşın maalesef elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerimizin önemli bir kesiminin derslerde farklı yöntemlere yönelmediği ve çeşitli araç-gereç kullanmadığı saptanmıştır. Aynı zamanda yapılandırmacılıkta bilginin oluşum sürecinde aktif bir rol oynayan çeşitli proje ve uygulama çalışmalarının da yeterince yaptırılmadığı tespit edilmiştir. Yine öğrencilerin % 90'dan fazlasının hiçbir bir coğrafi geziye katılmadığını belirtmesi de dikkate değer bir olumsuzluktur.

8. Coğrafya dersini sevdiği dersler arasında ilk üç sırada görmeyen öğrencilere göre dersin sevilmemesinde en temel etkenler, ders konularının sıkıcılığı ve yeterli araç-gereç kullanılmayıdır. Yine coğrafya dersiyle ilgili ödevlerin hazırlanmasında çeşitli güçlüklerle karşılaştığını ifade edenlere göre en önemli güçlükleri bilgisayarlarının olmayışı ve internet imkânlarının kısıtlılığı ile ödevlerin nasıl yapılacağını çok net anlamamalarıdır.

9. Program uygulayıcılarının değişik platformlarda dile getirdikleri şikâyet konularından birini teşkil eden kitaplardaki etkinliklerle resim, fotoğraf, harita, diyagram ve tablo çokluğu ve gereksizliği ile ilgili hususlara öğrencilerin verdiği cevaplar oldukça farklıdır. Çünkü % 90'a yakın öğrenci çoğunluğu belirtilen unsurların dersi daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bir diğer tespit ise derslerde öğretmenlerce çeşitli etkinliklerin zaman zamanda olsa yaptırıldığı yönündedir.

10. Okullardan alınan cevaplar okulların statüsüne göre kategorize edilebilecek bir tablo sunmamaktadır. Yani öğrenci seviyeleri ve ÖSS başarıları daha iyi, köklü Anadolu liselerinden alınan cevaplar onların yapılandırmacılığı benimsedikleri ve daha pozitif cevaplar verdikleri anlamına gelmemektedir. Burada okulların statüsünden ziyade okul yönetimlerinin ve özellikle ders öğretmenlerinin yeni sisteme bakış açıları ve donanımlarıyla ilgili sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir meslek lisesinden alınan yanıtlar köklü bir Anadolu lisesinden daha pozitif, daha anlamlı ve daha umut verici olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akengin, H. (2008). “Coğrafya Öğretmenlerinin Yenilenen Lise Coğrafya Programı Hakkındaki Görüşleri” Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 18, S: 1–20, İstanbul.
- Demiralp, N. (2007). “Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı” Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:15 No: 1 S: 373–388, Kastamonu.
- Demirel, Ö. (2004). Eğitimde Program Geliştirme. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). Öğretme Sanatı. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Doğanay, H. (1992). Coğrafyada Metodoloji. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğt. Fak. Yay. No: 28. Erzurum.
- Doğanay, H. (1993). Coğrafya Metodolojisi, Genel Metotlar Ve Özel Öğretim Metotları. Meb. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187. Ankara.
- Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Aktif Yayınevi. İstanbul.
- Geçit, Y. (2008). Cumhuriyetten Günümüze (1923–2005) Lise Coğrafya Müfredat Programının (Öğretim Programının) İncelenmesi, M.Ü. Eğitim Bil. Ens. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Geçit, Y. (2008). “Cumhuriyet Dönemi Lise Coğrafya Öğretim Programları Üzerinde Bir Çalışma” Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 18, S: 149–178, İstanbul.
- Girgin, M. (2004). “Ortaöğretim Coğrafya Derslerinin Resmi Perspektifi” XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, (6–9 Temmuz 2004) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Karabağ, S. (2005). Coğrafya Öğretim Programı. Gazi Kitapevi. Ankara.
- Kızılcıoğlu, A. (2006). “ Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler” B.Ü. Necatibey Eğitim Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, S: 1-19 Balıkesir.
- Saban, A. (2004). Öğrenme Öğretmen Süreci. Nobel Yayın Dağıtım Ankara.

- Şirin, A. (2008). “Oluşturmacılığın Kuramsal Temelleri” Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 17, S: 196–205, İstanbul.
- Taş, H. İ. (2007). Coğrafya Eğitimi. Aktif Yayınevi İstanbul.
- Tomal, N. (2006). “Lise Coğrafya Derslerinde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Kavram Öğretimi” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:171, S: 297-317 Ankara.
- MEB, (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- Yanpar, T. (2007). “Etkili ve Anlamlı Bir Öğrenme İçin Kuramsal Yaklaşımlar ve Hayat Yapılandırıcılık” (Ed. C. Öztürk) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcılık Bir Yaklaşım. S: 88–105 PegemA yayınları, Ankara.
- Öztürk, C. (2007). “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Yaklaşım” Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcılık Bir Yaklaşım. S: 21–50 PegemA yayınları, Ankara.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M. (2007). “Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri” Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcılık Bir Yaklaşım. S: 111–134 PegemA yayınları, Ankara.
- Özey, R., Demirci, A. (2008). Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar. Aktif Yayınevi İstanbul.